

від багатьох чинників. Перш за все – від подолання остаточних явищ пострадянської системи та запобігання нових явищ так званого “дикого капіталізму”, котрий природним шляхом утворився у колишньому вакуумі. Відтак, не останню роль відіграє політична воля вітчизняних політичних еліт у подоланні негативних явищ тієї системи, органічною частиною якої вони є.

Таким чином, українські правові цінності пройшли тривалий шлях свого становлення, доки не сформувались в інтегруючий чинник, близький і зрозумілий для українського населення байдуже до національності. Наразі спостерігається епоха так званих молодих держав – можливо, за ними майбутнє. Грузія, Україна, Хорватія, Словенія, Македонія – ці країни пройшли свій непростий історичний шлях становлення, вони різні за економічним розвитком та рівнем загальної внутрішньої стабільності, однак, їх єднає те, що тривале перебування під іноземною юрисдикцією не спричинилось до втрати ними своєї ідентичності. Цим вони довели своє право на існування у вигляді національних держав.

*Лавриненко В. Г.
професор кафедри управління та євроінтеграції
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
кандидат історичних наук, професор (м. Київ, Україна)
Артур Джевіцькі
доцент Вроцлавського університету,
кандидат політичних наук (м. Вроцлав, Польща)*

ЯВИЩЕ СТРАТЕГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИК ДОСЯГНЕННЯ ДЕРЖАВОЮ ЦІЛЕЙ У ПОЛІТИЦІ БЕЗПЕКИ

Однією із головних причин, чому варто розглянути питання європейських та євроатлантичних прагнень України через призму формування її Стратегічної Культури, є факт, що це явище можна віднести до одного із ключових чинників, окрім “Могутності” [1], які визначають можливість та засоби досягнення цілей держави, перед усім, в сфері безпеки. Від її формування залежить в якій мірі ці цілі мають шанс на реалізацію, якою мірою вони віддзеркалюють реальні потреби суспільства і в якій мірі ці потреби будуть враховані в діях влади. Тим самим можна стверджувати, що стан Стратегічної Культури в значній мірі вказує на реальний стан і напрями політики безпеки держави, а також механізми її реалізації [2, с. 187-189].

Стратегічна культура, яку тепер слід розуміти, як комплекс поглядів та точок зору, поширених в суспільстві, стосовно ролі сили і сфери її використання в міжнародних відносинах, способів сприйняття і подолання загроз для безпеки країни і

міжнародної безпеки, у тому числі військових, являє собою основний механізм пояснення поведінки окремих країн в сфері безпеки [3, с. 62].

Крім того вона впливає на відношення політичних і суспільних еліт до держави (слабкість, або сила держави); структуру і стабільність політичного життя; організацію держави (здатність мобілізувати потенціал для підтримки реалізації відповідних інтересів); спосіб мислення про безпеку і рамки легітимізації рішень [4, с. 49].

Хоча існують різні підходи до пояснення сутності Стратегічної Культури, загальноприйнятим є те, що вона відображає погляди, які ґрунтуються на історично сформованій системі цінностей, переконань, символів і звичаїв, та які впливають на сприйняття безпеки. Говорячи в цілому, вона має свої джерела, в першу чергу:

- фізичні (географічне середовище, природні ресурси, демографія, рівень цивілізаційного розвитку)
- політичні (історичний досвід, політична система, система управління, переконання еліт, стан національної оборони)
- соціально-культурні (міфи і символи, політичні думки, пануюча ідеологія) [5, с. 92-94].

Окрім джерел умовно національних, до того ж пов'язаних з тією чи іншою країною, існують також джерела транснаціональні, які були прийнято на добровільній основі, або вони були “нав'язані”. До них необхідно віднести: глобалізацію; інтеграційні процеси в політичному, економічному та соціально-культурному вимірі; і, нарешті, явища, пов'язані зі створенням і функціонуванням інформаційного суспільства [6, с. 94].

Аналізуючи феномен Стратегічної Культури в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України, можемо стверджувати, що вона характеризується трьома основними особливостями, які служать для опису її стану, а також відносяться до її загальної характеристики. Це:

- а) час формування;
- б) стан внутрішньої узгодженості;
- в) довготривалість процесу змін.

Взагалі можливо вказати на три можливості зміни Стратегічної Культури в різного роду ситуаціях. Перша з них розглядається як наслідок стресу генерованого ззовні. Цей шок може бути як наслідком драматичних і трагічних подій з історичного досвіду (наприклад, поразка у війні, дестабілізація і розпад державної системи, як наслідок діяльності інших країн), так і дискредитації існуючих до певного часу цінностей та прийняття народом нового каталогу цінностей [7, с. 101-102]. Досить часто цей вид “розвороту” Стратегічної Культури є результатом “допомоги” інших країн (наприклад, у випадку Третього Рейху: поділ та окупація Німеччини, охоплення західної частини країни “планом Маршалла”, введення принципу 4-х Д: демократизація, денацифікація, декартелізація демілітаризація) [8, с. 193-218]. Мета

при цьому полягає в тому, щоб послабити і без того негативний зміст Стратегічної Культури і зміцнити протилежну тенденцію.

Другий випадок, слід розглядати як результат появи невідповідностей цілей державної політики, в умовах зростаючих амбіцій національних або міжнародних очікувань, з домінуючою до цього Стратегічною Культурою.

Третій випадок, який може призвести до зміни Стратегічної Культури є довготривалі зміни поколінь. Вони мають об'єктивний характер за своєю природою і, як правило, є результатом суспільних змін, які відбуваються у сфері моралі і домінуючих цінностей суспільства. Багато в чому це обумовлено глобальними тенденціями. Ця ситуація вимагає нової інтерпретації Стратегічної Культури елітою [9, с. 102].

На сьогоднішній день в Україні не вдалося дійти до певного формування та консолідації Стратегічної Культури, так як в ній чітко проявляються існуючі неузгодженості поглядів на національну і міжнародну безпеку.

Стан Стратегічної Культури України є наслідком взаємодії багатьох і різноманітних чинників на процес формування суспільної свідомості і свідомості українських еліт щодо своєї безпеки. До них відносяться, перед усім:

- обмежена традиція державності;
- знаходження території країни в довготривалому територіальному поділі між іншими державами;
- довгостроковий вплив держав, які керувалися в своїх діях імперською політикою, в основі якої лежить досягнення цілей військовими засобами;
- організаційно-ієрархічна та ідеолого-політична різноманітність в рамках домінуючої релігії, а саме православ'я;
- географічне положення та геополітично-цивілізаційні умови [10, с. 66-75];
- мінливість правових і політичних рішень;
- не повністю сформована еліта держави;
- різноманітність національної, соціальної та культурної самоідентифікації;
- не завершеність процесу формування єдиної національної самосвідомості.

Все це впливає на те, що Україна до цього часу має серйозну проблему з визначенням, погодженням та систематизацією повного каталогу своїх національних інтересів, які слід розуміти як національну ідею [11, с. 356-357].

Відповідно з цим, можна припустити, що найбільш підходящий напрямок для України - принаймні на даний момент - це співпраця в сфері євроінтеграції. Сприяє цьому, насамперед, можливість поглиблення рівня інтеграції між ЄС і Україною на основі Угоди про Асоціацію та самого характеру ЄС, який хоча і не формує свою Стратегічну Культуру, в той же час, його діяльність у галузі безпеки має синтетичний характер. Специфіка ЄС призводить до того, що його активність в сфері безпеки пристосована до його масштабу і не заважає цілям національних Стратегічних Культур членів ЄС, або навіть партнерів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Zob. S. T. Kurek, M. Sulek, J. Olszewski.* Potęga NATO w wymiarze ekonomiczno-obronnym, Warszawa, 2009. – S. 31.
2. *Kuźniar R.* Polityka i siła. Studia strategiczne – zarys problematyki, Warszawa 2006. – S. 187-189.
3. *Lantis J. S., Howlett D.* Kultura Strategiczna, [w:] J. Baylis, J. Wirtz, C. S. Gray, E. Cohen, Strategia we współczesnym świecie. Wprowadzenie do studiów strategicznych, Kraków, 2009. – S. 94; Por. Słownik terminów z zakresu Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2002, s. 62.
4. *Por. J. Czaja.* Kultura Strategiczna i jej wpływ na stosunki transatlantyckie, [w:] Bezpieczeństwo w stosunkach transatlantyckich, red. J. Gryz, Toruń 2008. – S. 49.
5. *Lantis J. S., Howlett D.* – Kultura Strategiczna, op. cit. – S. 92-94.
6. Ibidem, s. 94.
7. J. S. Lantis, D. Howlett, Kultura Strategiczna, op. cit. – S. 101-102.
8. *Zob. K. Longhurst,* Niemiecka kultura strategiczna – geneza i rozwój, [w:] Kultura strategiczna w Polsce i w Niemczech, red. K. Malinowski, Poznań 2003. – S. 193-218.
9. *Lantis J. S., Howlett D.* Kultura Strategiczna, op. cit. – S. 102.
10. *Por. Z. J. Winnicki,* Uwagi o znaczeniu współczesnych relacji międzykulturowych w Europie Środkowej i Wschodniej, [w:] Dolny Śląsk dla wspólnej Europy. Międzynarodowa współpraca regionalna fundamentem rozwoju i bezpieczeństwa, XII 2012, Fundacja Forum Polityki Wschodniej, www.fpw.wroclaw.pl. – S. 66-75.
11. *Andruszczenko W.* Społeczeństwo zorganizowane. – Wrocław, 2008. – S. 356-357.

*Лебедєв Д. В.
викладач кафедри патологічної анатомії,
судової медицини та права
Вінницького національного медичного університету
ім. М. І. Пирогова, кандидат юридичних наук (м. Вінниця)*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА І ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДИЧНОГО ДЕПАРТАМЕНТУ МІНІСТЕРСТВА НАРОДНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ОПІКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ 1918 Р.

Структура Міністерства народного здоров'я та опікування (далі – МНЗтаО) станом на 24 вересня 1918 р. за основними напрямками його діяльності мала такий вигляд: Міністр, Рада міністра, чотири департаменти (медичний, санітарний, державного опікування та департамент загальних справ). Також до складу центрального апарату міністерства на правах окремих відділів входили: інформаційно-видавничий, статистичний, судової медицини і медичної експертизи, медичної освіти, санітарно-технічний та інформаційне бюро [1, с. 68].

Центральне місце серед департаментів міністерства належало медичному департаменту. Він складався з таких відділів: лікарських закладів та медичних справ, фармацевтичного, санаторно-курортного, постачання і канцелярії [2, арк. 38].